

El llegat de Humboldt
Autor: Saul Bellow
Traductor: Jordi Arbonès
Pàgines: 455
Editorial: Edicions 62
1 La Caixa
Col·lecció: MOLU, 42
Preu: 1.950 ptes.

Un robatori
Autor: Saul Bellow
Traductor: Enric Canals
Pàgines: 123
Editorial: La Magrana /
Edicions 62
Col·lecció: Venècia, 24
Preu: 1.250 ptes.

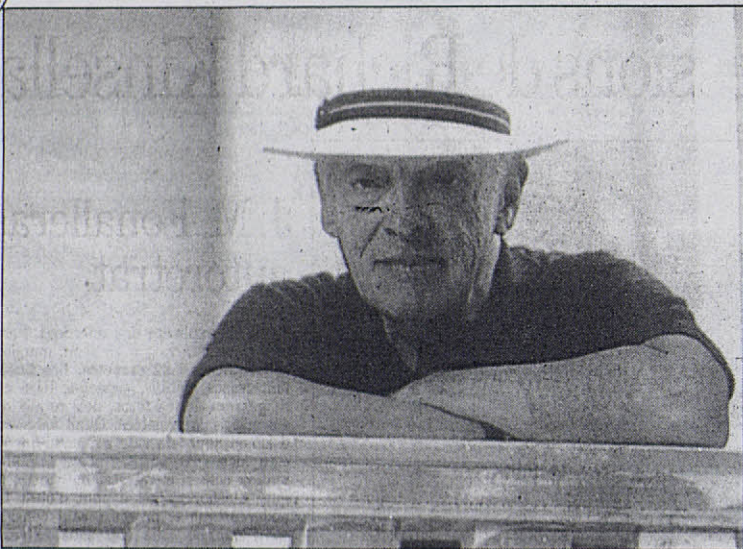
JULI COSTA

Considerat per la crítica com el més intel·lectual dels novel·listes nord-americans, Saul Bellow va assolir el premi Nobel de Literatura el 1976 per les seves reeixides caracteritzacions de l'home urbà modern a qui la societat ha decebut però que conserva l'esperit intacte.

Bellow, de pares jueus emigrats al Canadà i més tard als Estats Units, va tipificar, al seu moment, la munió d'escriptors jueu-americans l'obra dels quals va esdevenir cabdal per la literatura nord-americana després de la Segona Guerra Mundial. Va estudiar a la Universitat de Chicago, ciutat on es va traslladar la seva família quan tenia nou anys, i més tard a la Northwestern, on es va graduar en Antropologia i Sociologia l'any 1937. El 1941 va aparèixer a la *Partisan Review* el seu primer relat curt, que va significar l'inici d'una brillant carrera literària plena de premis. *El llegat de Humboldt* va merèixer el Pulitzer l'any 1976.

A les seves novel·les i assaigs —pel que fa al teatre Bellow no passarà pas a la història—, l'autor d'*El llegat de Humboldt* hi exposa una temàtica variada i complexa. Per ell, l'opulència i consumista societat contemporània nord-americana, en particular, i occidental, en general, no representa pas un progrés respecte a d'altres tipus d'organitzacions socials ja desaparegudes i que es caracteritzaven per una millor qualitat de vida, més favorable al ple desenvolupament de les qualitats humanes d'homes i dones. Segons Bellow, dins la societat de consum es pot ser lliure... Però és una llibertat sense significat, buida. Som lliures, certament, de provar de fer

Un altre "Herzog", si us plau

La crítica considera Bellow el més intel·lectual dels novel·listes dels EUA

homes en el sentit més ampli i noble del terme, però hem de fer aquesta tasca sols, sense l'ajut d'una societat i d'una civilització que tenen com a ideal i única finalitat en aquesta vida l'èxit, desproveït de valor espiritual, de sentit. Ideal que maldem per atènyer petiqui peti.

Aquest retrat, que ens fa Saul Bellow de la societat es fa palès a *El llegat de Humboldt*, on també es posen en evidència trets que han esdevingut constants en la seva producció literària des de *Herzog*: els herois de Bellow són, invariablement, intel·lectuals jueus propensos als monòlegs interiors força sovint plens d'enginy, algunes vegades còmics i d'altres ben absurds. El món que envolta els herois de Bellow està poblat per gent que toca de peus a terra i que, a força de ser realista, esdevé cínica i materialista tot i que és un element necessari per equilibrar la balança i fer que les seves especulacions intel·lectuals tinguin sentit. Aquesta combinació de sofisticació cul-

tural i saviesa de carrer és, potser, el tret més original de la narrativa de Bellow.

Citrine, l'heroi d'*El llegat de Humboldt*, protagonitza un relat sobre l'èxit i el fracàs, tant en el pla social com en el personal. Un relat potser innecessàriament feixuc i llarg, molt llarg, ple de delers que ultrapassen els dominis de la realitat. Citrine, encara que sigui capaç d'estimar profundament, no aconsegueix donar al seu amor un caire serè, durador i enriquidor, especialment en la seva qualitat de marit i pare. Això, però, també podria dir-se del mateix Bellow —quatre casaments, tres divorcis i tres fills...

Citrine-Bellow té el cap a massa llocs, té massa idees, és excessivament inquiet i crític per tenir una vida equilibrada, planera, sense entrebancs. Citrine, tal com fa Bellow a la seva obra, malda per posar un xic d'ordre a les seves idees, sobretot pel que fa a les forces que dominen el món on li ha tocat viure: la vida i la mort, l'optimisme i la desesperança, la raó i el sen-

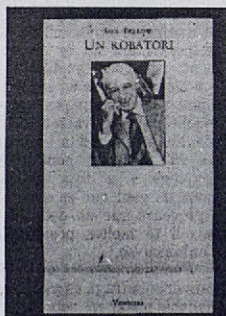
timent, l'individualisme i la germanor. Eisinger, un dels crítics que més ha analitzat l'obra de Bellow, diu que el novel·lista parteix d'un profund desordre, d'un caos d'experiències i de tensions, i que tracta de crear una visió coherent de l'experiència. Llegint *El llegat de Humboldt* s'arriba a dubtar que Bellow hagi assolit el seu propòsit. La novel·la no és precisament un model d'ordre i coherència. Tot i tenir en compte que Bellow, quan escriu, no es limita a un sol estil, perd sovint el fil en un constant anar i venir pel temps, amb freqüents lapsos on les idees i digressions, relacionades o no amb el tema central, són les protagonistes. És justament en aquests lapsos on es troben els passatges més interessants de la novel·la, tot i que també ens mostren el més aviat limitat món culte nord-americà amb els seus tòpics i la ingenuïtat també pròpia d'aquell país.

En *El llegat de Humboldt* els temes i les imatges es repeteixen ara i adés, com

"El llegat de Humboldt", de Saul Bellow, va merèixer el Pulitzer el 1976

En el llibre "Un robatori" l'escriptor reflexiona sobre la parella humana

Els herois de l'obra literària del autor són jueus propensos als monòlegs interiors

una mena de febre recurrent, en una exposició de situacions esquitxades de cites, testimoniatges i fets puntuals il·lustrats pels noms dels que els van protagonitzar.

Sense negar-li el valor que indubtablement té, a *El llegat de Humboldt* li manca la frescor i l'agilitat de *Herzog* o de *Henderson, el rei de la pluja*, tot i que l'heroi, víctima dels Estats Units moderns, sempre frisa per fugir del pessimisme. És força saludable, però, la manera com Bellow se'n fot de tot una mica (o molt) —idees, art, intel·lectuals...— L'autocrítica hi és sempre present. Saul Bellow desmitifica per tal de trobar l'equilibri entre el bé i el mal, nocions que s'originen en l'home, i el coneixement profund de les quals mena al jo. De fet, Humboldt ensenya a Citrine la manera de viure amb la seva nova consciència, que retroba gràcies al seu llegat.

Un robatori, la més recent novel·la de Saul Bellow, publicada gairebé al mateix temps

que *El llegat de Humboldt*, és la història de "la parella humana": Ithiel i Clara. Clara s'ha casat quatre vegades però no pas amb l'home que estima de debò, Ithiel, que li va regalar un anell de maragda com a símbol de la seva passió i que té una peculiar tendència a fer-se fonedís.

La pèrdua i el retrobament del joell serveix per desenvolupar una història agil, que es llegeix amb facilitat i sobretot que està escrita de manera coherent. *El robatori* conta la relació home-dona, amb totes les dificultats que significa mantenir-la. La pèrdua primer i el robatori de l'anell després simbolitzen potser la fragilitat dels sentiments i de la voluntat, la impossibilitat de conservar allò que més estimem.

A *El robatori*, hi trobem persones i situacions que es repeteixen al llarg de l'obra de Bellow, fins i tot certs trets anatòmics. Les dones que pateixen la deformitat anomenada pels metges *genu valgum* és especialment apreciada per Saul Bellow.